

BÖJT I IDŐ

Hamvazószerda véget vet a farsangi időnek s a vele járó mulatságnak. Húshagyókedden sok száz éve nagyot sóhajt egész Európa: Carne vale, ami magyarul annyit jelent: Hús, ég veled! Kezdődik a negyvennapos böjt, a nagyböjt.

De mi is a böjt? És miért pont negyvennapos?

Azokban az időkben, amikor az emberek még nem beszéltek külön testről, lélekről és szellemről, hanem mindezt egységként élték meg, ha valami fontos dolguk támadt az életükkel, elvonultak a pusztába, hogy ott Isten tenyerén rendbe tegyék a dolgokat. A böjtölés annyit jelent, hogy a böjtölő leegyszerűsíti az életét. Nem eszik és nem iszik, csak éppen annyit, amennyi feltétlenül szükséges. Táplálkozástudósok szerint a böjt a hosszú élet egyik alapvető titka. A böjtölők között nincs szívvelhájásodásban meghaló ember. Gondolatait nem kötik meg a hétköznapi futandó kötelező körök, mert csak a fontos dolgokra figyel.

A **negyvennapos böjtre** a Bibliában sok példát találunk. A legfontosabb mégis Jézus története. Őt negyvennapos böjt után kísértette meg a sátán. Csupa olyan dologgal, amit egy ember maga is nap mint nap átél. Jézus győzelmet aratott a kísértések felett és ez erőt ad arra, hogy a keresztény ember újra meg újra megpróbáljon jó lenni. Újra meg újra, minden kudarc mellett törekedjen arra, hogy egyre tökéletesebben szeretni tudó ember váljék belőle.

Nagyböjt idején, Isten Igéjének segítségével, figyeljünk arra, hogy váljék fontossá minden közösség számára a szeretetteljes, megértő magatartás azok iránt, akik megöregszenek. Mindemellett rá kell hangolódnunk arra is, hogy bizalommal tekintsünk a halál misztériumára azért, hogy az Istennel való végső találkozásunk a belső béke állapotában történjen. Ismerjük fel, hogy az fogad bennünket, aki az anyai méhben szőtt egybe minket, vagy más helyen: saját képére és hasonlatosságára alkotott bennünket.

Erre figyelmeztet minket **hamvazószerda** régi szokása, a **hamvazkodás**. A pap a bűnbánat jeleként az elégetett barka hamujából keresztet rajzol a hívő homlokára, és ezt mondja: Emlékezz ember, hogy porból vagy és porrá leszel! A nagyböjt (a húsvétot megelőző 40 nap) mai gyakorlata, amelynek kezdetét a nagyböjt első vasárnapját megelőző szerdára tették, a VII. században alakult ki. **Hamvazószerdától húsvétvasárnapig** nem negyven, hanem negyvenhat nap telik el. Fontos azonban, hogy a közbeeső hat **vasárnap nem böjti nap!**

A vasárnap, s ez minden vasárnapra érvényes, ugyanis ünnepnap. Az asztalközösség, a közös étkezés, még a vasárnapi családi ebéd is az istentisztelet egy formája.

325-ben a niceai zsinat már általános gyakorlatként beszél a húsvét előtti negyvennapos böjtről. A negyvenes szám leginkább Jézus negyvennapos böjtjére (Mt: 4,2) emlékeztet. A negyven nap kettős rendeltetése: a katekumenek **felkészítése a keresztség felvételére és a hívek általános bűnbánati ideje**, amely a húsvéti öröme készíti fel lelkünket. A középkorban egyre inkább előtérbe került a **Jézus szenvedésére való kegyes emlékezés**. A szent negyven napnak kettős jellegzetessége van, előkészít a keresztségre vagy emlékezetünkbe idézi azt, továbbá hangsúlyozza a töredelmesen bűnbánó lelkületet.

Ennek révén különösen jól előkészíti a nagyböjt a húsvéti misztérium megünneplésére a hívőket, akik Isten igéjét nagyobb buzgósággal hallgatják és több időt fordítanak az imádságra. Ez az időszak hamvazószerdától nagycsütörtök estig, a mise megkezdéséig tart.

Ekkor kezdődik ugyanis a **húsvéti szent háromnap**. A liturgia szerint a

nagyböjtre eső emléknapon vasárnapokon, megemlékező gyászmiséken az oltárokat nem díszítik virággal.

Nagyhéten az orgona hallgat. Korábban a nagyböjt ötödik vasárnapján a feszületeket és a szobrokat egészen a nagypénteki keresztteleplezésig lila leplekkel takarták le. A néphagyomány szerint az úgynevezett fekete vasárnapon a falusi asszonyok és leányok az ország számos vidékein feketébe öltöztek, s így mentek a templomba.

Nagyböjtben van **virágvasárnap**, latinul *Dominica in palmis de Passione Domini*, azaz **pálmavasárnap**. Az Úr e messiási bevonulását már a IV. század végén nagy ünnepélyességgel ünnepelték Jeruzsálemben. A keresztények az Olajfák hegyén gyűltek össze, s hosszabb liturgián vettek részt, majd estefelé a püspököt körmenetben kísérték körül a városon. A részt vevő gyermekek olaj- vagy pálmaágakat vittek. A **körmenet** a XI. században vált általános gyakorlattá.

A századforduló táján az ország több részén szokásban volt, hogy a zsíros edényeket hamvazószerdán elmosták, és csak húsvétkor vették elő újra. Az idősebb emberek még emlegetik a negyvenölést, ami abból állt, hogy aki tartotta, negyven napig csak egyszer evett napjában.

Étkezés.

Húst és zsíros ételeket a nagyböjtben nem ettek. Külön edényben olajjal vagy vajjal főztek. Elterjedt böjti étel volt többek között a korpából készült savanyú leves. Az étrendek alakulása az egyház böjti előírásaihoz igazodott, mind a nagyböjtben, mind pedig az év más böjti napjain, úgymint pénteken vagy karácsony böjtjében.

A magyar parasztkonyha két jól elkülönülő ételcsoportja a tészták és a húselemek. Általában kedd és csütörtök a húsevő nap, míg a szerda és a péntek tésztaevő nap volt. Hétfő, szombat változik, gyakran az elmúlt ünnep maradékából, illetve már az ünnepi készülődés jegyében formálódik. A vasárnapi, illetve ünnepi étkezés étrendje gazdagabb volt a szokásos hétköznapiénál. A nagyböjti étrendekben sűrűn szerepelt az egyszerű sóban főtt bab, az olajos káposzta, asztalt gyümölcs, főzelékfélék, különböző halételek, tojásételek, kalácsok. A felsorolás azt mutatja, hogy az ételek helyes megválasztásával a böjti napokon is lehet választékosan étkezni.

